

Αθήνα, 21 Ιανουαρίου 2010

Δελτίο Τύπου

Παρουσιάστηκε, σήμερα στις 21 Ιανουαρίου 2010 στο ξενοδοχείο *St. George Lycabettus*, το τρίτο τεύχος της Εξαμηνιαίας Έκθεσης Ανάλυσης των Τουριστικών Τάσεων με τις προβλέψεις για τις τουριστικές αφίξεις του 2010, από τον Πρόεδρο της Ακαδημίας Τουριστικών Ερευνών και Μελετών (ΑΤΕΜ), κύριο Μάριο Βασιλόπουλο, και από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο της Έκθεσης και Πρόεδρο του Αθηναϊκού Ινστιτούτου Εκπαίδευσης και Έρευνας (ΑΘΙΝΕΕ), κύριο Γρηγόρη Παπανίκο.

Τα περιεχόμενα του τρίτου τεύχους της Έκθεσης αναλύονται σε δύο μέρη, με τρεις υποενότητες το καθένα. Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται οι «Παγκόσμιες και Ευρωπαϊκές Τάσεις μετά την Κρίση», οι «Μακροχρόνιες Τάσεις των Τουριστών από την Ιταλία» και οι «Προβλέψεις για τον Εισερχόμενο Τουρισμό στην Ελλάδα το 2010». Το δεύτερο περιέχει άρθρο του κυρίου Παπανίκου για τα «Τουριστικά Στοιχεία Ι», όπως επίσης και δύο άρθρα αλλοδαπών Καθηγητών για τον κλάδο του τουρισμού. Το πρώτο είναι του Ντιντιέ Ροσέ υπό τον τίτλο «Τουριστική Περιήγηση σε Επιχειρήσεις» και το άλλο είναι των Μπανκαλόρε Π. Λινγκαράζ, Ντέιβιντ Λέϊ Γουέι και Κιράν Ντουκχόου-Ράμχαλ που φέρει τον τίτλο «Διοίκηση Ποιότητας στην Τουριστική Βιομηχανία του Μαυρικού».

Οι προβλέψεις που έγιναν στα δύο πρώτα τεύχη της Έκθεσης βασίστηκαν σε ένα υπόδειγμα που κατηγοριοποιούσε τις χώρες προέλευσης των τουριστών σε τέσσερις περιοχές – χώρες. Αυτές είναι οι χώρες του ευρώ, οι σκανδιναβικές χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο και οι λοιπές χώρες. Το προηγούμενο χρόνο η ΕΣΥΕ, στο πλαίσιο ενός μνημονίου συνεργασίας που έχει υπογράψει με την Τράπεζα της Ελλάδος, χρησιμοποιεί την Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος για την εκτίμηση των αλλοδαπών τουριστών. Το θέμα της συλλογής στατιστικών στοιχείων, έγκυρων και έγκαιρων, είναι τεράστιο. Ξεκινώντας από το σημερινό τεύχος, στο Δεύτερο Μέρος, της παρούσης Έκθεσης, θα παρουσιάσουμε το θέμα αυτό σε όλη του την επιστημονική και πρακτική διάσταση. Καλής ποιότητας στοιχεία σημαίνει καλή ανάλυση και καλή πρόβλεψη. Σε κάθε περίπτωση, είμαστε αναγκασμένοι να αλλάξουμε τη μοντελοποίηση της ανάλυσης των προβλέψεων, έτσι ώστε να χρησιμοποιήσουμε μόνο στοιχεία από την Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος. Οι στατιστικοί περιορισμοί (π.χ. βαθμοί ελευθερίας) μας υποχρεώνουν να αλλάξουμε και την ομαδοποίηση των χωρών. Έχουμε στοιχεία από το 2003 μέχρι και το 2008 που κάνει αδύνατη την στατιστική ανάλυση ανά χώρα. Ομαδοποιήθηκαν οι χώρες σε τρεις κατηγορίες όπως φαίνεται στον Πίνακα Α3.1. Διαθέσιμα στοιχεία έχουμε για το 2008.

Πίνακας Α3.1.

Ομάδες Χωρών Προέλευσης του Τουρισμού της Ελλάδος

Ομάδα Χωρών	Αριθμός Χωρών	Σύνολο Τουριστών το 2008	Ποσοστό επί του Συνόλου
Ευρωζώνη	13	6873569	43,12%
Επιλεγμένες Χώρες εκτός Ευρωζώνης	9	4715767	29,59%
Υπόλοιπο Κόσμου	29	4349470	27,29%
Σύνολο	51	15938806	100,00%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος και Υπογισμοί ΑΤΕΜ

Για τις ομάδες αυτές χωρών εκτιμήθηκαν δύο συναρτήσεις για τις χώρες του ευρώ και για τις επιλεγμένες χώρες εκτός ευρώ. Εκτός από τα στατιστικά κριτήρια για την επιλογή των μεταβλητών δύο άλλοι παράγοντες λήφθηκαν υπόψη. Πρώτον, επιλέχθηκαν υποδείγματα που μπορούσαν να προβλέψουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο την εισροή αλλοδαπών τουριστών το 2008 και ως επεξηγηματικές μεταβλητές είχαν το εισόδημα και την τιμή του πετρελαίου. Το υπόλοιπο του κόσμου υπολογίζεται ως ένα 28% του συνόλου των τουριστικών αφίξεων. Οι εκτιμήσεις των δύο συναρτήσεων σε ό,τι αφορά τις αφίξεις από τις δύο ομάδες χωρών δίνονται στον Πίνακα Α3.2.

Οι εκτιμήσεις για την ευρωζώνη είναι λίγο πολύ οι ίδιες με το προηγούμενο υπόδειγμα που παρουσιάστηκε στις περσινές εκτιμήσεις. Αυτό έχει τη δική του αξία διότι αναδεικνύει την σταθερότητα (robustness) των εκτιμήσεων. Μία αύξηση του εισοδήματος των χωρών της ευρωζώνης κατά 10%, θα αυξήσει τον εισερχόμενο τουρισμό της Ελλάδος από τις χώρες αυτές κατά 9,3%. Αυτό με την προϋπόθεση ότι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν αμετάβλητοι, κάτι που βέβαια στην πράξη δεν ισχύει. Για παράδειγμα, μία αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά 20%, θα μειώσει τις αφίξεις κατά 2%. Φαίνεται μικρή η πτώση αλλά οι διακυμάνσεις της τιμής του πετρελαίου μέσα σε ένα έτος ξεπερνούν το 20%. Για παράδειγμα η μέση τιμή του πετρελαίου το 2008 ήταν 100 δολάρια το βαρέλι με τυπική απόκλιση 29 δολάρια το βαρέλι και το 2009 έπεσε στα 62 δολάρια το βαρέλι με τυπική απόκλιση 13,5 δολάρια, ή στο 22% της μέσης τιμής. Όλα τα στοιχεία για την τιμή του πετρελαίου, συμπεριλαμβανομένων και των προβλέψεων, προέρχονται από το ΕΙΑ των ΗΠΑ και είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα: <http://www.eia.doe.gov/emeu/steo/pub/contents.html>

Πίνακας Α3.2.

Στατιστικές Εκτιμήσεις των Συναρτήσεων Εισερχόμενου Τουρισμού

Περιοχή	ΑΕΠ	Τιμή πετρελαίου	R2-adj
Ευρωζώνη	0,93	-0,1	0,9514
Επιλεγμένες Χώρες εκτός Ευρωζώνης	1,12	-0,15	0,9728

Σημείωση: Οι εκτιμήσεις είναι λογαριθμικές.

Για το 2010, η εκτίμηση είναι ότι η τιμή θα κυμανθεί γύρω στα 80 δολάρια το βαρέλι. Συνεπώς, από έτος σε έτος η τιμή αυξάνεται ή μειώνεται πλέον του 100%. Τέτοιες μεταβολές μπορεί να έχουν πολύ μεγάλες επιδράσεις στον ελληνικό τουρισμό. Τέλος, οι εκτιμήσεις για τις χώρες της ευρωζώνης, έλαβαν υπόψη ότι συμπεριλαμβάνουν μέσα τη Γερμανία και την Κύπρο, χρησιμοποιώντας μία ψευδομεταβλητή για κάθε χώρα ξεχωριστά. Η εκτίμηση της παλινδρόμησης για τις επιλεγμένες χώρες της ευρωζώνης δίνεται στην τελευταία σειρά του Πίνακα Α3.2. Η εισοδηματική ελαστικότητα είναι πιο μεγάλη και αυτό ίσως να εξηγείται από τις χώρες που αυτή η ομάδα περιλαμβάνει; ΗΠΑ, Αυστραλία, Καναδά, Ηνωμένο Βασίλειο, Ελβετία, Ρωσία, Δανία, Σουηδία, και Νορβηγία. Αν εξαιρέσουμε το Ηνωμένο Βασίλειο, οι άλλες χώρες μπορεί να θεωρούν τον ελληνικό προορισμό ως σχετικά πολυτελές αγαθό. Μία αύξηση του εισοδήματος κατά 10% αυτών των χωρών, αυξάνει τις τουριστικές αφίξεις κατά 11,2%. Αντίθετα, η τιμή του πετρελαίου έχει μεγαλύτερη επίπτωση κάτι που είναι λογικό αφού η απόσταση και συνεπώς το κόστος του ταξιδιού είναι κατά μέσο όρο μεγαλύτερο γι' αυτές τις χώρες. Μία 20% αύξηση της τιμής του πετρελαίου, μειώνει τις ελληνικές τουριστικές αφίξεις κατά 1,5%. Όπως και στο άλλο υπόδειγμα χρησιμοποιήθηκαν κάποιες ψευδομεταβλητές για να λάβουν υπόψη την ιδιαίτερη βαρύτητα που έχει το Ηνωμένο Βασίλειο και οι άλλες χώρες της Ευρώπης σε σχέση με τις ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και ο πληθυσμός αυτών των χωρών.

Οι παλινδρομήσεις αυτές χρησιμοποιήθηκαν για τις προβλέψεις του 2010. Όπως ήταν η περίπτωση για το 2009, βασικό στοιχείο των προβλέψεων είναι οι εκτιμήσεις για το ρυθμό μεγέθυνσης των οικονομιών αυτών και η τιμή του πετρελαίου. Οι εκτιμήσεις αυτές προέρχονται από διεθνείς πηγές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του ΟΟΣΑ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Για το πετρέλαιο γίνονται τρία σενάρια γύρω από τη μέση τιμή των 80 δολαρίων το βαρέλι. Τα σενάρια αυτά δίνονται στον Πίνακα Α3.3.

Για τη μέση τιμή του πετρελαίου των 80 ευρώ, οι αφίξεις θα αυξηθούν κατά 8,6% σε σχέση με το 2009. Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα Α3.4, η αύξηση αυτή είναι μεγάλη λόγω της μεγάλης πτώσης των αφίξεων το 2009. Η πρόβλεψή μας, όμως, δίνει μικρότερη τιμή από αυτή του 2008. Συνεπώς αν δεν υπάρχει αλλαγή στη μακροχρόνια ανοδική τάση του ελληνικού τουρισμού, τότε το 2009 και 2010 ο ελληνικός τουρισμός είχε πέσει κάτω από την μακροχρόνια τάση.

Το κατά πόσο αυτό είναι συγκυριακό είναι ένα άλλο θέμα που απαιτεί μεγαλύτερη ανάλυση και ξεφεύγει από τα όρια της απλής ανάλυσης προβλέψεων. Πάντως, αν δεν είναι συγκυριακό, ο μεγάλος αυτός κλάδος της ελληνικής οικονομίας μπορεί να εισέρχεται σε μία μακρά περίοδο φθίνουσας πορείας. Το 2008 ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα ήταν κοντά στα 16 εκατομμύρια τουρίστες, έπεσε περί τα 10% το 2009 στα 14,3 εκατομμύρια τουρίστες και το 2010 εκτιμάται ότι οι αλλοδαποί τουρίστες θα φθάσουν στα 15,5 εκατομμύρια. Η εκτίμηση αυτή, η οποία ισοδυναμεί με αύξηση της τάξης του 8,6%, υποθέτει ότι οι οικονομίες των χωρών προέλευσης του ελληνικού τουρισμού θα καταφέρουν, σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις, να εξέλθουν από την κρίση και η τιμή του πετρελαίου θα είναι κοντά στα 80 δολάρια το βαρέλι. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα Α3.5, η πρόβλεψή μας αυτή είναι μεγαλύτερη από την πρόβλεψη που κάνει ο WTTC για το 2010. Προβλέπει, λοιπόν, ο WTTC μία μικρή αύξηση της τάξης του 1,7% για το 2010 σε σχέση με το 2009.

Πίνακας Α3.3.**Σενάρια Προβλέψεων για τον Εισερχόμενο Τουρισμό το 2010**

Περιοχή/Χώρα	Αριθμός Τουριστών		
	Σενάριο Τιμή πετρελαίου Α	Β	Γ
	60	80	100
Ευρωζώνη	7054403	6852889	6700555
Επιλεγμένες Χώρες εκτός Ευρωζώνης	4512976	4326581	4187321
Υπόλοιπο Κόσμου	4498425	4347572	4234174
Σύνολο εισερχόμενου τουρισμού για το 2010	16065804	15527042	15122050
Ποσοστιαία μεταβολή, 2010-2009	12,37%	8,6%	5,77%

Πίνακας Α3.4.**Συγκρίσεις Αφίξεων από Επιλεγμένες Περιοχές**

	2010	2009	2008
Ευρωζώνη	6852889	5982548	6873569
Ποσοστιαία μεταβολή	14,55%	-12,96%	
Επιλεγμένες Χώρες εκτός Ευρωζώνης	4326581,35	4116865	4715767
Ποσοστιαία μεταβολή	5,1%	-12,7%	
Υπόλοιπο Κόσμου	4347572	4197696	4349470
Ποσοστιαία μεταβολή	3,6%	-3,5%	
Σύνολο εισερχόμενου τουρισμού για το 2010	15527042	14297109	15938806
Ποσοστιαία μεταβολή	8,6%	-10,3%	

Πίνακας Α3.5.**Συγκρίσεις Αφίξεων, 2009-2010**

	2010	2009	2008
Αφίξεις ΑΤΕΜ	15527	14297	15938,8
Ποσοστιαία Μεταβολή	8,6%	-10,3%	
Αφίξεις WΤΤC	15606,9	15345,9	16558,1
Ποσοστιαία Μεταβολή	1,7%	-7,32%	

Όπως είναι φυσικό η τιμή του πετρελαίου έχει μία αρνητική επίδραση στις αλλοδαπές αφίξεις. Στον Πίνακα Α3.3 εξετάζονται και άλλα δύο σενάρια για την τιμή του πετρελαίου: των 60 και 100 δολαρίων το βαρέλι. Οι δύο τιμές αντιστοιχούν στις τιμές του πετρελαίου το 2009 και το 2008 αντίστοιχα. Αν η τιμή του πετρελαίου φθάσει τα 100 δολάρια το βαρέλι, τότε ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα θα αυξηθεί κατά 5,77% και αντίστοιχα αν η τιμή του πετρελαίου είναι 60 δολάρια το βαρέλι, ο εισερχόμενος τουρισμός θα αυξηθεί κατά 12,37%. Πάντως υπάρχουν οργανισμοί προβλέψεων (βλέπε <http://forecasts.org/oil.htm>) που εκτιμούν ότι η τιμή του πετρελαίου το καλοκαίρι του 2010 θα φθάσει τα 110 δολάρια το βαρέλι, στην οποία περίπτωση η αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού θα περιοριστεί στο 4,6%.

Η πρόβλεψη για μία συνολική αύξηση το 2010 της τάξης του 8,6% δεν κατανέμεται ίσα μεταξύ των τριών ομάδων χωρών του Πίνακα Α3.3. Όπως φαίνεται στον Πίνακα Α3.4, η εκτίμηση των συναρτήσεων πρόβλεψης, σύμφωνα με το μεσαίο σενάριο της τιμής του πετρελαίου, δίνουν αύξηση 14,5% από τις χώρες της ευρωζώνης, 5,1% από χώρες της ευρωζώνης και γύρω στο 3,6% από το υπόλοιπο του κόσμου. Η διαφορά οφείλεται στην υπόθεση που κάνουμε για το ευρώ. Υποθέτουμε

ότι η τιμή του ευρώ σε σχέση με το δολάριο το 2010 θα είναι 1,45 δολάρια ανά ευρώ. Προβλέψεις για την τιμή του δολαρίου ανά ευρώ δίνουν διάφοροι οργανισμοί (βλέπε <http://forecasts.org/euro.htm>), Σύμφωνα με αυτές τις προβλέψεις η τιμή του δολαρίου μπορεί να πέσει και στα 1,55 δολάρια το ευρώ. Για να έχουμε ένα μέτρο σύγκρισης, στον Πίνακα Α3.6 δίνουμε και το σενάριο της αύξησης της τιμής του δολαρίου στα 1,35 δολάρια το ευρώ.

Πίνακας Α3.6.

Σενάρια Προβλέψεων για τον Εισερχόμενο Τουρισμό το 2010

Περιοχή/Χώρα	Αριθμός Τουριστών			
	Σενάριο Τιμή Ευρώ/δολάριο	A 1,55	B 1,45	Γ 1,35
Ευρωζώνη		6852889	6852889	6852889
Επιλεγμένες Χώρες εκτός Ευρωζώνης		4015328	4326581	4686910
Υπόλοιπο Κόσμος		4226529	4347572	4487700
Σύνολο εισερχόμενου τουρισμού για το 2010		15094746	15527042	16027499
Ποσοστιαία μεταβολή, 2010-2009		5,58%	8,6%	12,1%

Στην περίπτωση που η τιμή του δολαρίου πέσει στα 1,55, τότε η αύξηση του τουρισμού θα ανέλθει στο 5,58%, ενώ αν ανέβει το δολάριο, τιμή του πάει στο 1,35%, ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα θα ανέβει στο 12,1%. Ο λόγος είναι απλός. Πτώση του δολαρίου κάνει την Ελλάδα ακριβή για τις χώρες εκτός ευρώ, ενώ υποθέτουμε ότι είναι αμελητέα η επίδραση στις χώρες του ευρώ. Αυτό φαίνεται στον Πίνακα Α3.6, όπου έχουμε πτώση στις αφίξεις από τις χώρες τις εκτός ευρωζώνης (επιλεγμένες και το υπόλοιπο το κόσμο). Αντίστοιχα έχουμε αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού από αυτές τις χώρες αν η τιμή του δολαρίου ενισχυθεί στα 1,35.

Ποιό είναι το χειρότερο όλων των σεναρίων; Είναι αυτό που δίνει ο WTTC. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει η τιμή του δολαρίου να πέσει στο 1,55 και η τιμή του πετρελαίου να ανέβει στα 110 δολάρια το βαρέλι. Σε αυτή την περίπτωση η αύξηση στον εισερχόμενο τουρισμό που προβλέπεται με το παραπάνω υπόδειγμα εκτιμάται στο 1,7%, όσο δηλαδή και ο WTTC.

Το επόμενο τεύχος της Έκθεσης θα παρουσιαστεί την Πέμπτη 1 Ιουλίου 2010, στο Έκτο Ετήσιο Διεθνές Συνέδριο της ΑΤΕΜ, με τις προβλέψεις για το τρέχον έτος αλλά και του 2011.

Όλες οι εκθέσεις διατίθενται ηλεκτρονικά: <http://www.atiner.gr/emt/emt-report.htm>